

**Р.В.Ковтуненко, О.М. Таран,
Г.С.Канюка, Я.В.Віленський**

**РОЛЬ МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДІАТРІЯ»
У СТУДЕНТІВ-ВИПУСКНИКІВ
ДЗ «ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ МОЗ УКРАЇНИ»**

Важливою задачею вищої медичної освіти є підготовка кваліфікованого лікаря–спеціаліста. Сучасне суспільство пред'являє випускнику медичного вищого навчального закладу особливі вимоги, серед яких важливе місце займають високий професіоналізм, можливість надати якісну та кваліфіковану медичну допомогу хворому, вміння співчувати, наявність навичок спілкування на основі взаєморозуміння, знання медичної етики і деонтології. В той же час лікар повинен володіти високими морально-етичними якостями, бути активним, вміти успішно та швидко адаптуватися до змін і особливостей суспільства, раціонально організовувати свою професійну діяльність, використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Процес удосконалення підготовки фахівців в умовах сучасної освіти досить складний і обумовлений багатьма факторами. Головна роль в підготовці майбутніх медичних працівників відведена викладачам. В теперішніх умовах викладач вищої школи повинен не тільки мати високу професійну компетентність, але і бути готовими до співпраці зі студентами, використовувати інноваційні педагогічні технології, орієнтуватися в сучасних досягненнях науки і техніки, володіти методами наукового дослідження, засобами і методиками професійного, творчого розвитку та саморозвитку, керуватися життєвими моральними якостями. Головною задачею, яку ставить перед собою викладач — це мотивація студентів до навчання, формування мотиваційно-ціннісного відношення в їх професійному становленні.

Проблема мотивації є однією з фундаментальних проблем навчання. Сучасний процес підготовки дипломованого фахівця-медика пред'являє нові

вимоги до організації освіти, так як в суспільстві все більше зростає необхідність розвитку потенціалу особистості майбутнього молодого медичного спеціаліста. Сучасне суспільство потребує людину, здатну самостійно мислити, ставити перед собою і суспільством нові завдання і знаходити їх вирішення, бути готовим як до індивідуальної, так і колективної праці, усвідомлювати наслідки своїх вчинків для себе, для інших людей і для навколишнього світу.

З метою вивчення ролі мотивації та ступеня задоволеності обраною спеціальністю у студентів 6-го курсу, кафедрою педіатрії 3 і неонатології спільно з лабораторією психофізіологічних досліджень Дніпропетровської медичної академії було проведене анкетування 80 студентів 6 курсу. З них, 40 студентів, які навчались за спеціальністю “Педіатрія”, склали 1 групу дослідження; інші 40 студентів навчались за спеціальністю “Лікувальна справа” та склали 2 групи.

Аналіз анкет показав, що більшості анкетованим студентам подобається обрана професія лікаря, а саме 75 % студентів 1 групи та 70 % студентів 2 групи позитивно відповіли на поставлене запитання.

При опитуванні також встановлено, що 80 % студентів обох груп усвідомлено підійшли до вибору своєї майбутньої професії та надалі мають бажання працювати за обраною спеціальністю. П'ята частина студентів обох груп обрала професію лікаря випадково. Виявлена певна закономірність серед студентів у вигляді співвідношення відсотка бажаючих працювати за спеціальністю та відсотка початково усвідомлено обравши професію лікаря.

Престижною професію лікаря в сучасному суспільстві вважають 60 % студентів 1 групи та 45 % студентів 2 групи. Значна частка студентів виявили сумніви стосовно цього питання: скоріше престижною, ніж ні, свою майбутню професію вважають 20 % студентів 1 групи та 25 % студентів 2 групи; приблизно така ж частка студентів вважають професію лікаря не

престижною або скоріше не престижною (відповідно, 20% студентів 1 групи та 30 % студентів 2 групи).

Більшість студентів (60 %), що навчаються за спеціальністю “Педіатрія”, в майбутньому воліли б працювати з дітьми. Дивує, що третина студентів-педіатрів бажали б працювати з молодими людьми та людьми середнього віку (відповідно, 20% та 15%). Не дивлячись на такий розподіл, майже всім студентам-педіатрам був цікавим курс педіатрії, який вивчався в академії (95 %). Більшість студентів, які вивчали “Лікувальну справу”, воліли б працювати з людьми середнього та молодого віку (відповідно, 35 % та 25 %). Приємним є той факт, що 15 % студентів 2 групи виявили бажання в майбутньому працювати з дітьми. Четверті студентів даної групи було все одно з якою віковою категорією хворих працювати в майбутньому, цей показник був в значно меншим серед студентів 1 групи (25 % проти 5 %). Також, як і студентам-педіатрам, більшості студентів спеціальності “Лікувальна справа”, а саме 70 %, було цікаво вивчати педіатрію в академії. Але нажаль, третині студентів 2 групи курс педіатрії був не зовсім цікавим або нецікавим (відповідно, 25 % та 5 %).

Спираючись на знання та практичні навички, отримані на заняттях з педіатрії, 40 % студентів 1 групи змогли би надати кваліфіковану медичну допомогу дитині. Серед студентів 2 групи цей показник був значно меншим і складав лише 5 %. Більшість студентів (60 % 1 групи та 70 % 2 групи) виявили невпевненість в можливості надавання якісної медичної допомоги дитині. Серед студентів, які б не змогли за необхідністю надати кваліфіковану лікарську допомогу дитині, реєструвались лише студенти 2 групи в кількості 25 %. Така велика кількість сумнівних та негативних відповідей пояснюється тим, що велика частка студентів вважають недостатньою (15 % 1 групи та 40 % 2 групи) або не зовсім достатньою (відповідно, 45 % та 40 %) підготовку на кафедрах академії по формуванню

практичних навичок та вмій. Задоволеними рівнем практичної підготовки було 40 % студентів 1 групи та вдвічі менша кількість студентів 2 групи.

У анкетованих була можливість оцінити свій рівень підготовки до практичної лікарської діяльності. Так, 40 % студентів 1 групи та 35 % студентів 2 групи оцінили цей рівень як “добре”, трохи менша частка опитаних (відповідно, 25 % та 35 %) охарактеризували як “задовільний”. Незадовільну оцінку собі поставили 5 % студентів 1 групи та 15 % студентів 2 групи. Близько третини студентів 1 групи (30 %) не знали як оцінити свій рівень практичної підготовки, серед студентів 2 групи таких було вдвічі менше. Нажаль, ні один із студентів не вважає відмінним свій рівень підготовки до практичної професійної діяльності.

Одним з позитивних моментів є і той факт, що всі студенти 1 групи та більшість студентів 2 групи під час навчання сформували навички спілкування з хворими. Так, впевнену позитивну відповідь дали 85 % анкетованих 1 групи та 55 % анкетованих 2 групи, а відповідь “скоріше сформували ніж ні” дали, відповідно, 15 % та 25 % студентів. Серед студентів 2 групи відмічались впевнено негативні відповіді та вагання з перевагою в негативний бік (по 10 %).

Більшість студентів академії задоволені рівнем теоретичної підготовки. Так, 30 % студентів обох груп повністю задоволені, 50 % анкетованих 1 групи та 45 % анкетованих 2 групи скоріше задоволені, ніж ні. Нажаль, серед опитаних реєструвались і такі, що скоріше незадоволені (20 % студентів в обох групах) та повністю незадоволені (5 % студентів 2 групи) рівнем теоретичної підготовки в навчальному закладі.

Тому не дивує те, що при опитуванні студентів, якому розділу роботи під час заняття треба приділяти більше часу, переважна частина студентів відмітила роботу “біля ліжка хворого” (по 40 % в обох групах) та вдосконаленню практичних навичок та вмій на манекенах (15 % 1 групи та 45 % 2 групи). Третина студентів 1 групи на протязі заняття хотіла б більше

часу приділяти підготовці до тестового іспиту “КРОК-2”, при цьому серед студентів 2 групи даний показник був значно меншим (30 % проти 5 %). Були і такі студенти, що вважали пріоритетним напрямком під час аудиторної роботи теоретичний розгляд теми (5 % 1 групи та 15 % 2 групи) та вирішення ситуаційних задач (10 % та 5 %, відповідно).

Більшість опитаних студентів позитивно оцінила рівень впроваджень в учбовий процес інформаційних технологій та технічних засобів. Більшість студентів охарактеризували рівень впроваджень як “середній” (60 % 1 групи та 50 % 2 групи). Значна частка студентів (20 % 1 групи та 40 % 2 групи) оцінили цей показник як “високий”. Незадоволеними залишились 20 % анкетованих 1 групи та 10 % анкетованих 2 групи.

Позитивним є той факт, що при аналізуванні затрат часу на підготовку домашнього завдання з педіатрії, більшість студентів 1 та 2 груп приділяють цій справі до 2-3 годин (75 % анкетованих 1 групи та 55 % анкетованих 2 групи). А саме, до 2-х годин свого часу витрачають 15 % студентів 1 групи та 35 % студентів 2 групи; до 3-х годин — відповідно, 25 % та 20 %; більше 3-х годин витрачає третина студентів-педіатрів (35 %). На позааудиторну підготовку протягом 1,5 годин витрачають 10 % студентів обох груп. Чверть студентів 2 групи на підготовку домашнього завдання витрачає до години, при цьому серед студентів 1 групи даний показник значно меншим (відповідно, 25 % проти 5 %). Насторожує і той факт, що немала кількість студентів витрачає на підготовку лише до 30 хвилин часу (10 % 1 групи та 15 % 2 групи).

Близько третини студентів з пізнавальною метою постійно вивчають додаткову спеціальну літературу з педіатрії (25 % опитаних 1 групи та 30 % опитаних 2 групи), іноді - 65 % студентів 1 групи та 30 % студентів 2 групи. Сумним є той факт, що 40 % анкетованих 2 групи та 10 % студентів 1 групи зовсім не читають додаткову спеціальну літературу з педіатрії.

Засмучує і той факт, що ні один з анкетованих студентів не зміг вказати імена відомих лікарів, вчених-педіатрів, корифеїв педіатрії, які були б для нього зразком. При цьому найчастіше вони вказували імена своїх викладачів. Відмітимо, що третина студентів 1 групи та 10 % студентів 2 групи, як знаного педіатра, вказали ім'я лікаря Є. Комаровського.

Під час анкетування вивчались не тільки питання особливостей навчання в стінах академії, але і відношення студентів до системи формування якостей студента, як особистості. Лише 20 % студентів, які займаються за спеціальністю “Лікувальна справа”, вважають цей розділ виховної роботи ефективним. Дві третини анкетованих студентів обох груп дали задовільну оцінку системі створення та розвитку позитивних індивідуальних рис студентів-медиків (по 70 % обох груп). Чверть студентів, які навчаються за спеціальністю “Педіатрія”, вказали на неефективність діючих в навчальному закладі виховних заходів. Тим не менш, 5 % студентів 1 групи дослідження та 10 % 2 групи вважають, що в академії зовсім відсутня система становлення, розвитку та вдосконалення якостей студентів як особистостей.

Під час анкетування студенти мали можливість висловити свої побажання стосовно професійної підготовки лікарів. У більшості студентів ніяких побажань не було. А серед висловлених побажань реєструвались такі, як найбільш поглиблене вивчення педіатрії для студентів спеціальності “Педіатрія” та терапії для студентів спеціальності “Лікувальна справа” (10 %); приділення більшої кількості робочого часу курації хворих та відпрацюванню практичних навичок (10 %). В 15 % випадків реєструвались прохання не розподіляти студентів сімейними лікарями.

Підбиваючи підсумки, можна визначити, що проблема мотивації, зацікавленості та задоволеності навчально-професійною діяльністю у студентів-випускників на сьогоднішній день стоїть надзвичайно гостро, адже дані результати отримані від студентів-випускників, які вже завтра стануть

молодими спеціалістами і від їхньої мотивації напряму будуть залежати результати роботи.

Проведений аналіз анкетування випускників дозволяє зробити наступні висновки:

1. Виявлені недоліки теоретичної та практичної підготовки студентів доцільно враховувати при організації післядипломного навчання в інтернатурі з удосконаленням практичних навчок та вмінь з надання медичної допомоги дітям та проведенням лікування невідкладних станів.
2. Впровадження у навчальний процес інтерактивних методів навчання, технічних засобів та інформаційних технологій буде сприяти значному підвищенню мотивації до навчання та полегшить засвоєння інформації.
3. В процесі навчання студентів акцентувати увагу на історичних аспектах розвитку вітчизняної педіатрії та внеску сучасних українських вчених в розвиток педіатричної науки та практики.

Вступ Проблема мотивации обучения является мощным и решающим фактором эффективности учебного процесса и требует особого внимания в педагогике и психологии современной высшей школы. Изучение вопросов связанных с мотивацией обучения является одной из проблем оптимизации учебно-познавательной деятельности студентов, которые становятся не только объектом руководства системой обучения, но и субъектом деятельности.

Вивод Таким образом, в развитии учебной мотивации необходим комплексный подход, который предусматривает определение и формирование у студентов субъективно-позитивных учебных мотивов для обеспечения высокого уровня познавательной активности, соответствующей освоению будущей профессиональной деятельностью.